

36. W razie skazania z przestępstwo z art. 128 § 1 możliwe jest orzeczenie środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych (art. 40 § 1 i 2).

37. Przestępstwo określone w art. 128 § 2 zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

38. Możliwe jest orzeczenie grzywny lub kary ograniczenia wolności zamiast przewidzianej za ten typ czynu zabronionego kary pozbawienia wolności, jeżeli spełnione są przesłanki określone w art. 58 § 3.

39. Przestępstwo określone w art. 128 § 3 zagrożone jest karą pozbawienia wolności od roku do lat 10.

40. Możliwe jest orzeczenie przepadku przedmiotów również wówczas, gdy nie stanowią one własności sprawcy.

Zbieg przepisów ustawy (stosunek do innych przepisów)

41. Nie zachodzi kumulatywny zbieg pomiędzy przepisem art. 128 § 3 a przepisem art. 224. Przepis art. 128 § 3 stanowi bowiem *lex specialis* w stosunku do przepisu art. 224.

42. Nie zachodzi kumulatywny zbieg pomiędzy przepisem art. 128 § 3 a przepisem art. 232, z uwagi na zasadę *lex specialis derogat legi generali*.

Tryb ścigania

43. Przestępstwo określone w art. 128 jest przestępstwem publicznoskargowym, ściganym z urzędu.

Art. 129. Kto, będąc upoważniony do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją, działa na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Zagadnienia

Uwagi wprowadzające	111
Znamiona charakteryzujące typ czynu zabronionego	112

Przedmiot ochrony	112
Znamiona strony przedmiotowej czynu zabronionego	112
Podmiot czynu zabronionego	112
Znamiona określające czynność wykonawczą	114
Znamiona strony podmiotowej	119
Zagrożenie karą i środkami karnymi	119
Zbieg przepisów ustawy (stosunek do innych przepisów)	120
Tryb ścigania	120

Uwagi wprowadzające

1. Przewidziany w art. 129 typ czynu zabronionego stanowi odpowiednik przestępstwa „zdrady dyplomatycznej” określonego w art. 130 k.k. z 1969 r. (nazywanej także „nadużyciem zaufania w stosunkach z zagranicą” – por. A. Marek, *Prawo karne...*, s. 399–400; I. Andrejew (w:) I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, s. 402–403; A. Krukowski (w:) *System prawa karnego...*, t. IV, s. 97 i n.; S. Hoc (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 45; J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 70; S. Hoc, *O przestępstwach zdrady dyplomatycznej*, PPK 2004, nr 23, s. 27 i n.). W sferze międzynarodowych stosunków państwa polskiego przestępstwo zdrady dyplomatycznej stanowi swego rodzaju odpowiednik przestępstwa nadużycia zaufania przez pełnomocnika w stosunkach prawno-prywatnych (por. *Motywy...*, s. 19).

2. Kształt znamion tego typu czynu zabronionego uległ znacznej modyfikacji w porównaniu z rozwiązaniami funkcjonującymi w kodeksie karnym z 1969 r. Kodeks karny z 1997 r. jednoznacznie nawiązuje w zakresie jurystycznego opisu tego przestępstwa do art. 106 k.k. z 1932 r., przejmując z niego cały opis typu czynu zabronionego, z dokonaniem jednego tylko uzupełnienia, polegającego na dodaniu niewystępującego w kodeksie z 1932 r. sformułowania „lub zagraniczną organizacją” jako podmiotu, w stosunkach z którym występować może upoważniona osoba. Nowy kodeks znacznie ogranicza pole karalności zakreślone przez znamiona art. 129, opierając się na założeniu, iż odpowiedzialności za przestępstwo przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej podlegać może jedynie osoba, która jest upoważniona do występowania w imieniu pań-

stwa polskiego w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją. Zmianie ulega także charakter przestępstwa zdrady dyplomatycznej, która przekształca się z przestępstwa materialnego, znamienego skutkiem w postaci „wyrządzenia szkody interesom politycznym lub gospodarczym Rzeczypospolitej Polskiej” (art. 130 § 1 k.k. z 1969 r.), w przestępstwo formalne, w którym dla realizacji znamion wystarczające jest działanie sprawcy „na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej”.

3. Kodeks nie zawiera odpowiednika typu kwalifikowanego omawianego przestępstwa przewidzianego w art. 130 § 2 k.k. z 1969 r., w którym okolicznością kwalifikującą było pełnienie przez sprawcę funkcji związanej ze szczególną odpowiedzialnością oraz dokonanie zachowania karalnego w trakcie pobytu za granicą.

4. Znaczemu obniżeniu uległy sankcje przewidziane za omawiany typ czynu zabronionego. W miejsce określonej w art. 130 § 1 k.k. z 1969 r. kary pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo kary 25 lat pozbawienia wolności, kodeks przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Znamiona charakteryzujące typ czynu zabronionego

Przedmiot ochrony

5. **Przedmiotem ochrony przestępstwa przewidzianego w art. 129 są interesy Państwa Polskiego, zwłaszcza zaś polityczne i gospodarcze interesy zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej.**

6. Ochronie podlega także szczególny stosunek zaufania (*fiducia*), wynikający z udzielenia przez Rzeczpospolitą Polską określonej osobie mandatu (upoważnienia) do występowania w jej imieniu w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją (podobnie aprobuje stanowisko wyrażone w tym komentarzu J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 70; A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 344).

Znamiona strony przedmiotowej czynu zabronionego

Podmiot czynu zabronionego

7. Przestępstwo określone w art. 129 jest przestępstwem indywidualnym właściwym (*delictum proprium*). Jego sprawcą może być tylko osoba charakteryzującą się określonymi cechami, tj. upoważniona do wy-

stępowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją. **Podstawą odpowiedzialności karnej jest w przypadku omawianego typu czynu zabronionego mandat do działania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, a więc istniejący obiektywnie tytuł prawny do reprezentowania państwa polskiego w stosunkach zewnętrznych, którego przesłanką jest zaufanie (*fiducia*) do danej osoby.** Osoba obiektywnie nieupoważniona do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach zewnętrznych, nawet jeśli sama uważa się za mandatariusza Rzeczypospolitej, nie może dopuścić się przestępstwa z art. 129 (por. L. Peiper, *Komentarz...*, wyd. II, s. 245; J. Makarewicz, *Kodeks karny...*, s. 320).

8. Sprawcą przestępstwa przewidzianego w art. 129 może być zarówno obywatel polski, jak i cudzoziemiec lub tzw. bezpaństwowiec, jeżeli jest upoważniony do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją (por. J. Makarewicz, *Kodeks karny...*, s. 320; I. Andrejew (w:) I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, s. 403; J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 69).

9. Jeżeli osobą upoważnioną do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej był cudzoziemiec, art. 129 znajdzie do niego zastosowanie niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa (art. 110 § 1).

10. Osoba upoważniona to mandatariusz państwa polskiego w zakresie jego zewnętrznych stosunków z rządami innych państw lub organizacjami zagranicznymi. Upoważnienie do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wynikać może wprost z przepisu prawa (może mieć więc charakter analogiczny do przedstawicielstwa), a także z umowy, decyzji właściwego organu (rodzaj pełnomocnictwa) lub dobrowolnego podjęcia się określonych działań w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, jeśli zostanie to zaakceptowane, co najmniej konkludentnie, przez odpowiedni organ, posiadający kompetencje do reprezentowania państwa polskiego w tej sferze na zewnątrz.

11. Znamiona przestępstwa określonego w art. 129 uzależniają odpowiedzialność karłą od istnienia upoważnienia do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach zewnętrznych. Dla realizacji znamion istotne jest więc jedynie istnienie upoważnienia dla sprawcy w chwili podejmowania przez niego określonych działań. Nie ma natomiast żadnego znaczenia czas trwania mandatu, jego rodzaj

oraz treść. Upoważnienie do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej może mieć więc charakter trwały i ogólny (np. upoważnienie ambasadora, konsula) lub też ograniczać się jedynie do pewnego celu, określonego zadania, pojedynczej czynności. Odnosić się może do jakiegokolwiek rodzaju działalności, a więc zarówno dyplomatycznej, jak i gospodarczej, wojskowej itp. (por. L. Peiper, *Komentarz...*, wyd. II, s. 245).

12. Sprawcą przestępstwa określonego w art. 129 może być m.in. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Prezes Rady Ministrów, wiceprezes Rady Ministrów, minister, członek rządu Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawiciel dyplomatyczny Rzeczypospolitej Polskiej, konsul, specjalny wysłannik, urzędnik państwowy lub osoba prywatna (por. L. Peiper, *Komentarz...*, wyd. II, s. 245).

13. Artykuł 129 wyraźnie ogranicza podmiotowo zakres kryminalizacji w przypadku zewnętrznych stosunków Rzeczypospolitej Polskiej z obcymi państwami jedynie do sytuacji występowania upoważnionych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach z rządami obcych państw lub zagranicznymi organizacjami. Komentowany przepis nie obejmuje ochroną interesów Rzeczypospolitej Polskiej związanych z zewnętrznymi kontaktami z innymi państwami, jeżeli nie mają one charakteru stosunków z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją. Ochronie na podstawie art. 129 nie podlegają więc na przykład interesy gospodarcze Rzeczypospolitej Polskiej związane ze stosunkami państwa polskiego z zagranicznymi przedsiębiorstwami, organizacjami terytorialnymi itp., które nie przyjmują formy kontaktów z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją. Nie podlegają także ochronie na podstawie omawianego przepisu działania polegające na występowaniu w imieniu polskiej instytucji państwowej, prywatnej lub społecznej w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją, jeśli osoba upoważniona posiada mandat tej instytucji, który nie jest równoznaczny z upoważnieniem do działania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

14. Zagraniczna organizacja to organizacja innego państwa lub organizacja międzynarodowa, której siedziba oraz ośrodek dyspozycyjny znajduje się poza granicami państwa polskiego (por. J. Bafia (w:) J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny...*, s. 23).

Znamiona określające czynność wykonawczą

15. Zachowanie się sprawcy przestępstwa przewidzianego w art. 129 jest ściśle przez ten przepis określone i polega na działaniu na

szkodę Rzeczypospolitej Polskiej. Komentowany przepis, podobnie jak jego pierwowzór – art. 106 k.k. z 1932 r., nie precyzuje, na czym polega działanie na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej.

16. Zachowanie się sprawcy może polegać na jakimkolwiek działaniu lub zaniechaniu, mieszczącym się w ramach zleconej sprawcy misji, jeśli prowadzić może do wyrządzenia szkody Rzeczypospolitej Polskiej (por. I. Andrejew (w:) I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, s. 403; A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 362).

17. Przez szkodę rozumieć należy zarówno szkodę materialną dla interesów Skarbu Państwa, jak i wszelką inną szkodę dla chronionych przez prawo dóbr i interesów politycznych i gospodarczych Rzeczypospolitej Polskiej, w tym także interesów związanych z zadaniami państwa w zakresie organizacji życia zbiorowego. Na gruncie wypracowanym na gruncie art. 106 k.k. z 1932 r. wskazywano, że „szkoda nie musi być materialnej natury, może dotyczyć tzw. prestiżu państwowego, aurytetytu w stosunkach międzynarodowych” (zob. J. Makarewicz, *Kodeks karny...*, s. 321). Z kolei w orzecznictwie SN w odniesieniu do art. 130 k.k. z 1969 r. podkreślano, że brak jednoznacznego określania szkody w znamionach tego przestępstwa pozwala na szerokie rozumienie szkody, która przybierać może postać jakiegokolwiek uszczerbku w dziedzinie trwałych, ważnych, aktualnych lub przyszłych interesów ogółu obywateli, przy czym może być to sfera zarówno interesów politycznych, jak i gospodarczych. Takie ujęcie szkody przesądza o tym, że znamiona tego przestępstwa nakierowane są na nadużycie zaufania, które państwo ma wobec swoich funkcjonariuszy reprezentujących je na zewnątrz, na dalszym planie zaś stawiając faktyczne wyrządzenie szkody oraz ewentualną jej wysokość (por. wyrok SN z dnia 21 września 1981 r., I KR 171/81, OSNKW 1981, nr 11, poz. 65, oraz glosy do tego orzeczenia: K. Daszkiewicz, PiP 1983, z. 1, s. 143 i n.; K. Buchała, PiP 1983, z. 4, s. 141 i n.; W. Kubała, OSPiKA 1983, z. 3, poz. 30).

18. Działanie na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej oznacza naruszenie stosunku fiducyjnego, objętego upoważnieniem posiadanym przez sprawcę, i może polegać m.in. na zawarciu niekorzystnej umowy o charakterze politycznym lub gospodarczym, ujawnieniu treści zleceń własnego rządu przedstawicielowi obcego rządu lub zagranicznej organizacji, niewykorzystaniu przez działającego w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wszelkich walorów w trakcie negocjacji, podpisywaniu niekorzystnych umów, traktatów, kontraktów itp., niezawiadomieniu rządu polskiego

o uzyskaniu przez osobę upoważnioną istotnych z punktu widzenia interesów Rzeczypospolitej Polskiej informacji, niekorzystnym przyznaniu koncesji, niekorzystnym udzieleniu zezwolenia, preferowaniu pewnych firm zagranicznych, doprowadzeniu do uzyskania niekorzystnych cen w imporcie lub eksporcie towarów, doprowadzeniu do utraty tradycyjnych rynków zbytu itp. (L. Peiper, *Komentarz...*, wyd. II, s. 245; A. Marek, *Prawo karne...*, s. 400).

19. Istotą zachowania się sprawcy jest swoiste „nadużycie zaufania” związane z udzielonym przez Rzeczpospolitą Polską upoważnieniem do występowania w jej imieniu w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją. Stąd też w literaturze przyjmuje się, że zachowania przyjmujące postać działania na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, lecz niemieszczące się w zakresie posiadanego przez sprawcę upoważnienia, nie stanowią realizacji znamion przestępstwa przewidzianego w art. 129 (por. A. Krukowski (w:) *System prawa karnego...*, t. IV, s. 101; I. Andrejew (w:) I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, s. 403; J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 68). Trzeba jednak wskazać, iż nie kwestionując charakteru omawianego typu czynu zabronionego jako szczególnej odmiany nadużycia zaufania, nie należy zarazem tracić z pola widzenia, że na gruncie zamieszczonych w kodeksie karnym typów nadużycia zaufania, w tym w szczególności określonych w art. 231 i art. 296 k.k., przyjmuje się, że nadużycie związane być może zarówno z zachowaniem mieszczącym się w granicach posiadanych przez sprawcę kompetencji, podejmowanych jednak w sposób sprzeczny z ich istotą lub celem, jak i zachowaniem stanowiącym przekroczenie uprawnień, a więc niemieszczące się w zakresie posiadanego przez sprawcę upoważnienia. Spoglądając z tej perspektywy na konstrukcję omawianego typu czynu zabronionego, można dostrzec, iż opis odnosi się do charakterystyki podmiotu sprawczego, nie zaś do charakterystyki zachowania. Ustawodawca wskazuje bowiem, że sprawcą tego przestępstwa może być jedynie osoba „upoważniona do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” nie zaś, że chodzi tutaj o zachowanie polegające na nadużyciu przez taką osobę uprawnień lub niedopełnienie obowiązku w zakresie występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym podstawa odpowiedzialności jest szczególny status osoby upoważnionej do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej i w związku z tym dopuszczającej się działania na szkodę RP. Pozwala to przyjąć, iż podstawą odpowiedzialności za

omawiany typ przestępstwa mogą być zarówno zachowania mieszczące się w granicach kompetencji sprawcy, jak i zachowania stanowiące ich przekroczenie, pod warunkiem iż są podejmowane w związku z pozycją wnioskującą z umocowania danej osoby do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Trafnie jednak wskazuje J. Wojciechowska, że poza zakresem kryminalizacji z art. 129 k.k. pozostają zachowania niezwiązane z pełnioną przez daną osobę misją w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej o pospolitym charakterze, nie wykazujące żadnych związków treściowych i funkcjonalnych z posiadanymi przez daną osobę kompetencjami do występowania w imieniu RP. Tak np. nie stanowi realizacji znamion przestępstwa określonego w art. 129 k.k. zachowanie polegające na kradzieży w hotelu, jakiej dopuszcza się umocowany przedstawiciel RP w trakcie pobytu w tym hotelu w związku z pełnieniem misji, jakkolwiek w szerokim znaczeniu także takie zachowania przynoszą w efekcie szkodę Rzeczypospolitej Polskiej (por. J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 71).

20. Artykuł 129 nie określa w żaden sposób miejsca popełnienia opisanego w nim czynu (odmiennie kwestię tę rozstrzygał art. 130 § 2 k.k. z 1969 r., wymagając, aby sprawca w chwili czynu znajdował się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej). Czyn sprawcy może zostać popełniony zarówno na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, jak i poza jej granicami (por. A. Krukowski (w:) *System prawa karnego...*, t. IV, s. 102; J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 68).

21. W piśmiennictwie wskazuje się, że przestępstwo określone w art. 129 ma charakter formalny. Dla realizacji znamion nie jest wymagane rzeczywiste wyrządzenie szkody Rzeczypospolitej Polskiej, wystarczy, aby zachowanie się sprawcy stwarzało możliwość powstania szkody. W orzecznictwie okresu międzywojennego na gruncie art. 106 k.k. z 1932 r. prezentowany był pogląd, zgodnie z którym „każde działanie sprzeczne z interesem Państwa w zakresie organizacji tej czy innej dziedziny życia zbiorowego, jest działaniem na szkodę Państwa w rozumieniu art. 106, 107, 109 i 289 k.k., o ile pozatem odpowiada cechom działania, w tych przepisach określonego” (wyrok SN z dnia 3 grudnia 1934 r., Zb. Orzeczeń 1935, poz. 246; zob. też J. Makarewicz, *Kodeks karny...*, s. 321). Takie ujęcie przesuwaa akcent z działania na szkodę na elementy charakteryzujące sposób zachowania sprawcy określone w przepisach kryminalizujących tego typu zachowania. W istocie zdaje się przydawać tej konstrukcji normatywnej charakter przestępstwa formalnego. W istocie

w okresie międzywojennym nie wskazywano na element związany ze stworzeniem przez zachowanie sprawcy możliwości powstania szkody. Współcześnie element ten nie budzi wątpliwości. Zarazem przyjęcie takiej formuły interpretacyjnej nie rozstrzyga wszystkich problemów związanych z konstrukcją znamion omawianego typu czynu zabronionego. W literaturze podkreśla się, że owa „możliwość” wyrządzenia przez zachowanie się sprawcy szkody Rzeczypospolitej Polskiej musi mieć charakter konkretny (por. R. Góral, *Kodeks karny...*, s. 158; J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 68; S. Hoc (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 47), co nie stoi na przeszkodzie zaliczeniu omawianego typu do kategorii przestępstwa formalnych. Znamienne jest w tym kontekście stanowisko J. Wojciechowskiej wskazującej, że „przestępstwo zdrady dyplomatycznej ma charakter formalny. Od strony znamion strony przedmiotowej nie jest wymagane rzeczywiste wyrządzenie szkody państwu polskiemu, lecz wystarczające jest, aby zachowanie sprawcy stwarzało możliwość jej powstania. Owa możliwość musi mieć charakter konkretny” (J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 71–72). Stanowisko takie może jednak wywoływać wątpliwości, bowiem z jednej strony zalicza omawiany typ czynu zabronionego do kategorii przestępstw formalnych, z drugiej – wymaga konkretności czy też realności możliwości powstania szkody, a więc czegoś więcej niż tylko samego zachowania polegającego na określonych działaniach lub zaniechaniach. Trzeba zaznaczyć, że konstrukcja strony przedmiotowej omawianego typu czynu zabronionego jest identyczna jak konstrukcja przestępstwa określonego w art. 231 k.k. oraz przestępstwa przewidzianego w art. 585 k.s.h. W odniesieniu do tych typów czynu zabronionego w piśmiennictwie prezentowane jest szerokie spektrum poglądów, od koncepcji uznających te przestępstwa za formalne, do koncepcji przydających im charakter materialny, z konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo. Z uwagi na sposób ustawowej charakterystyki czynności sprawczej, w tym w szczególności posłużenia się przez ustawodawcę czasownikiem aksjologicznie neutralnym, wymagającym dopełnienia wskazującego na negatywną konotację kryminalizowanego zachowania, przyjąć należy, że mimo braku wyraźnego wskazania w treści przepisu art. 129 na elementy charakterystyczne dla konstrukcji przestępstwa z konkretnego narażenia, przestępstwo z art. 129 jest przestępstwem materialnym z konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo. Trafnie wskazuje A. Marek, że do wyczerpania znamion omawianego przestępstwa nie jest konieczne spowodowanie

efektywnej szkody, lecz wystarczy działanie na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, a więc takie zachowanie (działanie lub zaniechanie), które naraża interesy państwa, stwarzając realne niebezpieczeństwo powstania szkody (A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 362; zob. też co do przesłanek argumentacyjnych przemawiających za przyznaniem omawianemu typowi charakteru przestępstwa z konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo P. Kardas, *Działanie na szkodę...*, s. 82).

22. W odniesieniu do znamion przestępstwa określonego w art. 129 zachowuje aktualność teza zawarta w przedwojennym orzeczeniu SN, wedle której „każde działanie sprawcy sprzeczne z interesem Państwa w zakresie organizacji tej czy innej dziedziny życia zbiorowego, jest działaniem na szkodę Państwa [...]. Nie jest przy tym konieczne, aby szkoda rzeczywiście nastąpiła, lecz wystarcza sama możliwość jej powstania” (por. orzeczenie SN z dnia 3 grudnia 1934 r., OSN 1935, nr 246).

Znamiona strony podmiotowej

23. Przestępstwo określone w art. 129 jest przestępstwem umyślnym. Umyślność może wystąpić zarówno w formie zamiaru bezpośredniego, jak i zamiaru wynikowego. Do znamion typu czynu zabronionego nie należą pobudki, jakimi kieruje się sprawca (por. J. Wojciechowska (w:) *Kodeks karny...*, red. A. Wąsek, s. 69).

24. W przypadku działania sprawcy z zamiarem wynikowym, w płaszczyźnie intelektualnej musi on mieć co najmniej świadomość możliwości tego, że jego zachowanie może stanowić działanie na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast w płaszczyźnie woluntatywnej – gościć się na zrealizowanie takiego działania.

Zagrożenie karą i środkami karnymi

25. Przestępstwo przewidziane w art. 129 zagrożone jest karą pozbawienia wolności od roku do lat 10.

26. W razie skazania sprawcy za przestępstwo z art. 129 sąd może orzec pozbawienie praw publicznych na podstawie art. 40 § 2.

27. Możliwe jest orzeczenie zakazu zajmowania określonego stanowiska na podstawie art. 41 § 1.

Zbieg przepisów ustawy (stosunek do innych przepisów)

28. Możliwy jest kumulatywny zbieg przepisu art. 129 i przepisu art. 127, jeśli działanie na szkodę interesów Rzeczypospolitej Polskiej go- dzić może w dobra wymienione w art. 127 § 1, a więc w niepodległość, in- tegralność terytorialną lub konstytucyjny ustrój Rzeczypospolitej Polskiej oraz zostało podjęte przez sprawcę w porozumieniu z innymi osobami.

29. W przypadku zachowania sprawcy polegającego na działaniu na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej poprzez ujawnienie tajemnicy państwo- wej podmiotowi zagranicznemu nie zachodzi kumulatywny zbieg przepi- su art. 129 i 265 § 2 z uwagi na zastosowanie zasady konsumpcji. Natomiast w razie ujawnienia przez osobę upoważnioną do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej tajemnicy państwowej, której charakter nie pozwa- la uznać jej ujawnienia za działanie na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, za- chowanie sprawcy podlegać będzie kwalifikacji na podstawie art. 265 § 2.

Tryb ścigania

30. Przepięstwo określone w art. 129 jest przestępstwem publicz- noskargowym, ściganym z urzędu.

Art. 130. § 1. Kto bierze udział w działalności obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto, biorąc udział w obcym wywiadzie albo działając na jego rzecz, udziela temu wywiadowi wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. Kto, w celu udzielenia obcemu wywiadowi wiadomości okre- ślonych w § 2, gromadzi je lub przechowuje, wchodzi do systemu in- formatycznego w celu ich uzyskania albo zgłasza gotowość działania na rzecz obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Kto działalność obcego wywiadu organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

Zagadnienia

Uwagi wprowadzające	121
Znamiona charakteryzujące typ czynu zabronionego	123
Przedmiot ochrony	123
Znamiona strony przedmiotowej czynu zabronionego	124
Podmiot czynu zabronionego	124
Znamiona charakteryzujące czynność sprawczą	124
A. Znamiona określające czynność wykonawczą typu podstawowego szpiegostwa	126
B. Znamiona określające czynność wykonawczą typu kwalifikowanego szpiegostwa (§ 2)	128
C. Znamiona określające czynność wykonawczą typu uprzywilejowanego (§ 3)	129
D. Znamiona określające czynność wykonawczą typu kwalifikowanego (§ 4)	132
Przedmiot bezpośredniego działania	133
Znamiona strony podmiotowej czynu zabronionego	135
Zagrożenie karą i środkami karnymi	136
Zbieg przepisów ustawy (stosunek do innych przepisów)	140
Tryb ścigania	140

Uwagi wprowadzające

1. Przepięstwo określone w art. 130 stanowi odpowiednik przestęstwa szpiegostwa opisanego w art. 124 k.k. z 1969 r. Nowy kodeks karny nieco inaczej niż jego poprzednik ujmuje strukturalnie jurystyczny kształt szpiegostwa, wprowadzając jednocześnie w opisie jego znamion kilka zmian, których celem jest doprecyzowanie zakresu zachowań karalnych wyznaczanych przez ten typ czynu zabronionego. Istota przestęstwa szpiegostwa ujęta została analogicznie do konstrukcji przyjętej w kodeksie karnym z 1969 r. Konstrukcja przestęstwa szpiegostwa w nowym kodeksie karnym odbiega od ujęcia tradycyjnego, według którego szpiegostwo polega na „przekazywaniu organom obcego państwa wiadomości stanowiących tajemnicę państwową, a zwłaszcza tajemnicę woj-